

Araştırma Makalesi / Research Article

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ GELİR EŞİTSİZLİĞİ İLİŞKİSİ

Mehmet ŞENGÜR¹

Öz

Göç birçok ülke için ekonomik ve sosyal boyutları olan bir kavramdır. Bu nedenle göç ülkeler arasında olduğu gibi ülke içinde de önemli etkilere sahiptir. Bu çalışma ülke içerisinde herhangi bir sebepten dolayı yer değiştirme eylemi olarak tanımlanan iç göç üzerine odaklanmıştır. Ekonomik faktörlerden söz ettiğimiz zaman gelir listede ilk sırada yer almaktadır. Gelir eşitsizliği, toplumdaki bir grup insan arasında gelirin eşit olmayan bir şekilde dağıtılmasının sonucudur. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de iç göç ve gelir eşitsizliği ilişkisinin tespitidir. Çalışmanın temel amacı doğrultusunda iç göç gelir eşitsizliği ilişkisi lojistik regresyon ile incelenmiştir. Analizde TÜİK İBBS2 (26 Bölge) sınıflandırmasına göre 2022 yılı verileri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, gelir eşitsizliğinin net göç hızını artırdığı tespit edilmiştir. Buna karşın istihdamın ve orta öğretimden mezunu olmanın net göç hızı üzerinde azaltıcı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca işgücüne katılım oranı ve ortalama hane büyüklüğünün iç göç ile ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı da saptanmıştır. Gelir eşitsizliğini azaltmaya yönelik politikalar iç göç üzerinde azaltıcı etki yapacaktır. Benzer şekilde eğitim ve istihdam seviyesinin artışının sağlanması da iç göçü azaltacaktır.

Anahtar Kelimeler: İç göç, Gelir eşitsizliği, Nüfus.

Jel Kodları: E00, J10, R23.

INTERNAL MIGRATION AND INCOME INEQUALITY RELATIONSHIP IN TURKEY

Abstract

Migration is a concept having economic and social dimensions for many countries. Therefore, migration has important effects within the country as well as between countries. This study focused on internal migration, which is defined as the act of moving within the country for any reason. Income is first on the list when we talk about economic factors. Income inequality is the result of unequal distribution of income among a group of people in society. The major objective of this study is to determine the relationship between internal migration and income inequality in Turkey. The relationship between internal migration and income inequality was examined with logistic regression in line with the main purpose of study. Data for 2022 were used in the analysis, taking into account the TURKSTAT NUTS 2 (26 Regions) classification. According to the analysis results, it has been determined that income inequality increases the net migration rate. On the other hand, it has been found that employment and being a secondary school graduate have a reducing effect on the net migration rate. It has also been found that the relationship between labor force participation rate and average household size and internal migration is not statistically significant. The policies for reducing income inequality will have a reducing effect on internal migration. Likewise, increasing the level of education and employment will reduce internal migration.

Keywords: Internal migration, Income inequality, Population.

Jel Codes: E00, J10, R23.

¹ Doç.Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisat Bölümü, msengur@ogu.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-2173-9977.

Başvuru Tarihi (Received): 17.05.2024 **Kabul Tarihi** (Accepted): 11.09.2024

Giriş

Göç ekonomik gelişmeler ve sosyal yaşamın temel belirleyicilerin başında gelmektedir. Ekonomik işleyiş ve süreçlerin sonucunda elde edilen getiri ya da getiriler ile sosyal yaşam şekillenmektedir. Bireylerin en temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinin temelinde gelir elde edebilmeleri yatmaktadır. Gelirin herhangi bir bölge ya da alandaki büyüklüğü ve ulaşılabilirliği nüfus açısından önem arz etmektedir. Gelir akımının hem sürekli hem de kolay ulaşılır olduğu bölge ve ülkelere nüfusun diğer bölge ve ülkelerden geçiş yapması beklenmektedir.

Gelir ve diğer sosyal hedefler doğrultusunda bireylerin yer değiştirmesi durumunda ise göç kavramı doğmaktadır. Günümüzde özellikle göç ve mülteci kavramlarına aşına olduğumuz hususu da diğer bir gerçekliktir. Savaş, kıtlık, işsizlik, refah artışı gibi birçok sosyal, siyasal ve ekonomik nedenlerden dolayı insanların ülkelerini terk ettikleri görülmektedir. Uluslararası düzeyde göç hareketlerinin varlığı ve dünyadaki etkileri şüphesiz önemlidir. Ancak bir de ülkelerin kendi içerisindeki sosyal ve ekonomik nedenlerin yol açtığı iç göçün oluşumu ve sonuçları da önem arz etmektedir. Gelişmekte olan ve gelişmiş tüm ekonomilerde olduğu gibi Türkiye’de de son 50-60 yılda yaşanan sanayileşme ve kentleşme ülke içindeki göç hareketlerini tetiklemiştir. Göçlerin daha çok küçük şehirlerden büyük kentlere yönelik farklı gerekçelerle yaşandığı düşünülmektedir. Göçün diğer bir nedeni ise Türkiye’deki 1927 yılında 13 milyon 648bin 270 olan nüfusun 2023 yılı itibariyle 85 milyon 372 bin 377’ye yükselmesidir. Nüfus artışı ile birlikte ihtiyaçların ve gerekli olan gelirin temini sorunu da ortaya çıkmaktadır. Bu durumda ülke içerisinde sözünü ettiğimiz sosyo-ekonomik gerekçelerle göçler yaşanmıştır ve yaşanmaktadır. . Bu bakımından çalışmanın kapsamı Türkiye’de iç göç ile gelir eşitsizliği ilişkisinin tespiti olarak belirlenmiştir. Literatürde Türkiye için iç göç hareketlerini inceleyen ampirik çalışmalar mevcuttur ve bu çalışmaların daha çok göç hareketlerinin belirleyicileri üzerine odaklandıkları görülmektedir. Türkiye’de gelir eşitsizliği ile iç göç arasındaki ilişkiyi incelemesi ve güncel verilerin kullanılması bakımından çalışma, ilgili literatürden ayrılmaktadır. Bölgesel gelir eşitsizliği ve göç verileri ile yapılmış olması çalışmanın alana olan katkısını oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında kavramsal olarak göç ele alınarak açıklanmıştır. Sonraki kısımda ise Türkiye’de nüfus ve iç göçte meydana gelen değişimler verilerle ile sunulmuştur. Daha sonra Türkiye’de iç göç temelinde yapılmış olan ampirik literatür özetlenmiştir. Son kısımda ise Türkiye’de iç göç gelir eşitsizliği ilişkisi TÜİK verileri ile lojistik regresyon yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve: Göç ve Gelir Eşitsizliği

Göç, ikamet değişikliğine katılan bir veya daha fazla kişinin mekânsal bir sınırı geçmesi olarak tanımlanır (Kok, 1999: 20). Göç, genel olarak ikamet kalıcı veya yarı kalıcı değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamada ikamet değişikliğinin mesafesine, eylemin gönüllü veya gönülsüz olmasına, herhangi bir sınırlama getirilmemekte birlikte dış ve iç göç arasında herhangi bir ayırım yapılmamaktadır (Lee, 1966: 49). Çakır ise göçü ”insanoğlunun doğumundan ölümüne dek yaşam savaşımında ona eşlik eden bir olgu” olarak nitelemiştir. Ayrıca göçün en sade şekliyle bir ailenin veya grubun evi barkı, çoluk çocuğuyla bulunduğu yeri değiştirmesi durumu olduğunu ifade etmiştir (Çakır, 2011: 209-210). Göç ile ilgili tanımlamalarda farklılıklar bulunmasına rağmen temel vurgu yer değiştirme üzerine yapılmaktadır. Bu yer değiştirmenin tek bir şekli olmamakla beraber değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Mekân değiştirme mahalle içi gibi çok kısa mesafeli olabileceği gibi köyler ve kentler arasında da olabilir. Bunlar göz önünde bulundurulduğu takdirde göç, ekonomik, siyasal, bireysel veya başka nedenlerden dolayı bulunulan yerden başka bir yere yapılan coğrafik, kültürel ve toplumsal yer değiştirmedir. Bu yer değiştirme hareketinin süresi kısa, orta veya uzun süreli olabileceği gibi geriye dönme veya daimi ikamet amaçlarını da taşıyabilir (Yalçın, 2004: 13). Eğitim ve çalışma gibi amaçlardan dolayı kısa süreli olan ve sürenin bitiminde geri dönülen yer değiştirme hareketlerinin göç olarak nitelendirilmesi tartışmalı bir durum olmuştur (Sağlam, 2006: 34).

Göç muhtemelen genel anlamda ikamet değişikliğine katılan bir veya daha fazla kişinin mekânsal bir yerden başka bir yere geçmesi olarak tanımlanır. Bu tanım her ne kadar basit görünse de aslında arka planında yer alan karmaşık konular ve tartışmalar olduğu unutulmamalıdır. Aslında hala göç tanımları ve kavramlarına ilişkin tartışmaların sonuçlandığını söylemek oldukça zordur. Genel ve basit tanımda yer alan "mekânsal sınırlar" ve "ikamet değişiklikleri" unsurlarının yanı sıra göçün "zaman" bileşeni" olduğu açık bir gerçektir. Bundan dolayıdır ki göçün hem "mesafe" hem de "zaman" boyutunun olduğu da genel olarak kabul edilmektedir (Kok, 1999: 19-23). Göç hareketleri temelde ilkel göç, zorunlu göç, zorlanmış göç, gönüllü göç ve kitlesel göç olmak üzere beş başlıkta sınıflandırılmaktadır (Peterson, 1958: 259-264). Genel göç tanımı dışındaki diğer boyutlara geçtiğimiz zaman ise farklı ayrımlar ve sınıflandırmalar dikkate alınmakta ve birden fazla göç kavramı ortaya çıkmaktadır. Göç olgusu çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırmalar daha çok göç eden kimsenin yer değiştirme hareketi üzerindeki etkileme gücüne göre yapılmıştır. Bunların dışında göç edilen mesafe (yer) ve nüfus değişimi dikkate alınarak yapılan ayrımlar mevcuttur.

Akım bir değişken olan gelir, bireylerin sahip oldukları varlıklar yoluyla ya da belirli bir çabanın sonucu olarak oluşmaktadır. Harcanabilir gelir dediğimiz zaman ise en basit şekliyle toplam gelirden vergilerin düşülmesi durumu söz konusudur (Rycroft, 2014; Brian, 2015). Gelirin meydana getirilmesi süreci kadar sonraki aşamada paylaşım süreci de önemlidir. Bireyleri ve toplumu doğrudan etkileyen gelir paylaşımı konusu çok boyutlu tartışmaları da barındırmaktadır. Eğer gelir dağılımı toplumdaki tüm nüfus grupları bakımından dengeli ise herhangi bir sorundan söz edilmeyecektir.

Nüfusun belirli bir yüzdesinin diğer bir nüfus dilimine göre gelirden aynı payı almaması durumu gelir eşitsizliği olarak tanımlanmaktadır (8. BYKP, 2001). Gelir eşitsizliği ile yoksulluk kavramı yakın ilişkilidir ancak eşitsizlik yoksulluktan oldukça farklı bir kavramdır. Gelir eşitsizliğinde tüm toplum için yaşam standartları incelenirken, yoksulluk ise bir kimsenin daha önceden belirlen sınırdan değer altında ya da üstünde oluşu ile ilgilidir (McKay, 2002). Gelir eşitsizliği ölçütleri genellikle öznel ve nesnel kriterlere göre sınıflandırılmaktadır (Sen, 1997). Bu ölçütlerin en sık kullanılanlarını sıralayacak olursak; Lorenz Eğrisi, Gini Katsayısı, Theil Eşitsizlik Ölçütü, Kuznets Eğrisi-Katsayısı ve Atkinson Eşitsizlik Ölçütü'dür. Bu ölçütler arasında kullanımı ve anlaşılabilirliği en kolay olan Gini Katsayısı en fazla tercih edilen eşitsizlik ölçütüdür.

İtalyan istatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirilen Gini katsayısı Lorenz eğrisi ile mutlak eşitlik çizgisi arasındaki oransal hesaplamadan türetilmiştir. Lorenz eğrisinden türetilen Gini değerleri gelirin büyüklüğüne değil de gelir düzeyi farklı kimselerin sayılarına bağlıdır (Sen, 1997; 8. BYKP, 2001). Gini katsayısı "0" ile "1" arasında değerler almaktadır. Eğer toplumda gelir dağılımı konusunda "mutlak eşitlik" sağlanmış ise katsayı değeri "0" olacaktır. Aksine toplumdaki gelir eşitsizliği artan bir seyir izlerse de Gini katsayısı "1" e yaklaşacaktır. Gini katsayısı "1" değerini aldığı zaman ise "mutlak eşitsizlik" söz konusu olacaktır. Bu çalışmada da Türkiye’de iç göç ve gelir eşitsizliği ilişkisi incelenirken ölçüt olarak Gini katsayısı kullanılmıştır.

2. Türkiye’de Nüfus ve İç Göçün Değişimi

Türkiye’deki nüfusun değişim hızı zaman içerisinde iller bazında farklılaşmıştır. Nüfusun yoğunluğu, net göç hızı ve göç etme nedenleri ilden ile farklılık göstermektedir. 2000 yılı ve sonrası nüfusta yaşanan değişimler TÜİK’ten alınan veriler ile oluşturulan grafiklerde aşağıda verilmiştir.

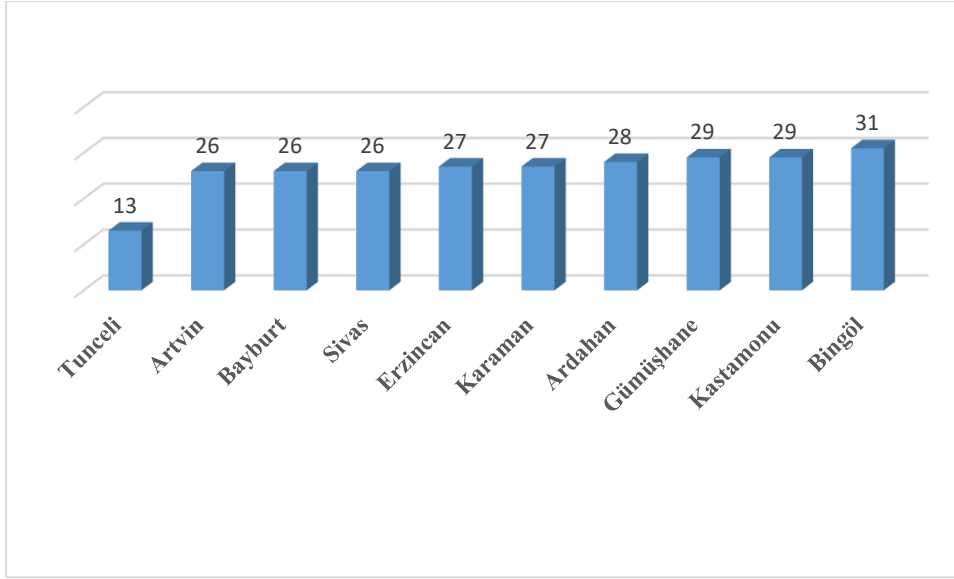
Tablo 1: *Türkiye’de Nüfusun Değişimi*

Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
2023	85.372.377	42.734.071	42.638.306
2022	85.279.553	42.704.112	42.575.441
2021	84.680.273	42.428.101	42.252.172
2020	83.614.362	41.915.985	41.698.377
2019	83.154.997	41.721.136	41.433.861
2018	82.003.882	41.139.980	40.863.902
2017	80.810.525	40.535.135	40.275.390
2016	79.814.871	40.043.650	39.771.221
2015	78.741.053	39.511.191	39.229.862
2014	77.695.904	38.984.302	38.711.602
2013	76.667.864	38.473.360	38.194.504
2012	75.627.384	37.956.168	37.671.216
2011	74.724.269	37.532.954	37.191.315
2010	73.722.988	37.043.182	36.679.806
2009	72.561.312	36.462.470	36.098.842
2008	71.517.100	35.901.154	35.615.946
2007	70.586.256	35.376.533	35.209.723
2000	67.803.927	34.346.735	33.457.192
1990	56.473.035	28.607.047	27.865.988
1985	50.664.458	25.671.975	24.992.483
1980	44.736.957	22.695.362	22.041.595
1975	40.347.719	20.744.730	19.602.989
1970	35.605.176	18.006.986	17.598.190
1965	31.391.421	15.996.964	15.394.457
1960	27.754.820	14.163.888	13.590.932
1955	24.064.763	12.233.421	11.831.342
1950	20.947.188	10.527.085	10.420.103
1945	18.790.174	9.446.580	9.343.594
1940	17.820.950	8.898.912	8.922.038
1935	16.158.018	7.936.770	8.221.248
1927	13.648.270	6.563.879	7.084.391

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı sonuçları, 1927-2000
Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları, 2007-2023

Tablo-1’de Türkiye’deki nüfusun 1927 yılından 2023 yılına kadar neredeyse yüz yıllık değişimi görülmektedir. 1927 yılında 13 milyon 648 bin 270 olan toplam nüfus zaman içerisinde hızla artarak 2023 yılı itibariyle 85 milyon 372 bin 377 kişiye yükselmiştir. Toplam nüfusa paralel olarak cinsiyet bakımından da nüfus artışı benzer bir seyir izlemiştir. 1927 yılında kadın nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı%52 civarında iken 2023 yılı itibariyle bu oran kadınlar ve erkekler için %50 civarındadır. Zaman zaman erkek nüfus kadınları ya da kadın nüfusu erkekleri %1-2 civarında geçse de özellikle 2007 yılı ve sonrasında nüfus oransal olarak eşitlenmeye doğru gitmiştir.

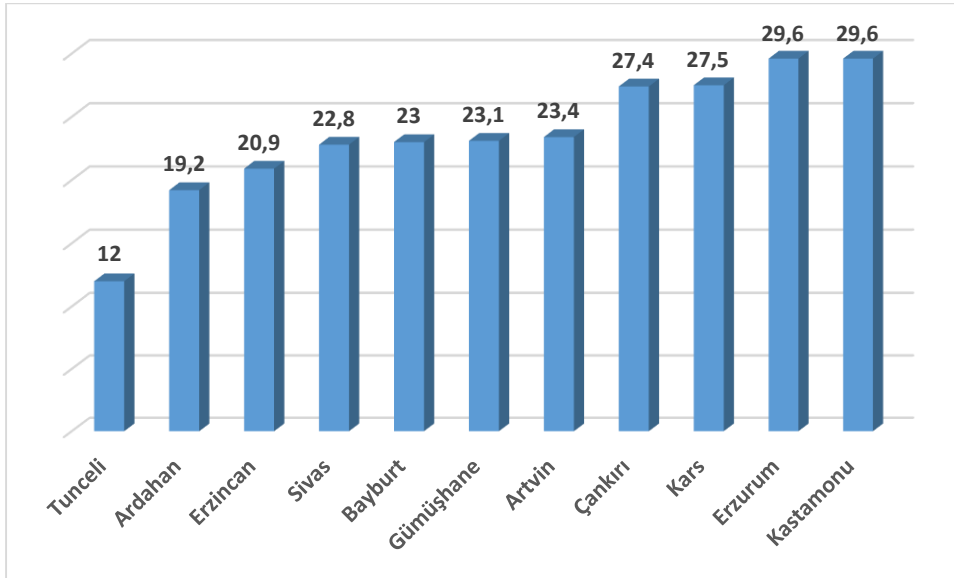
Grafik 1: 2000 Yılı Nüfus Yoğunluğu En Düşük İller (Kişi/km²)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

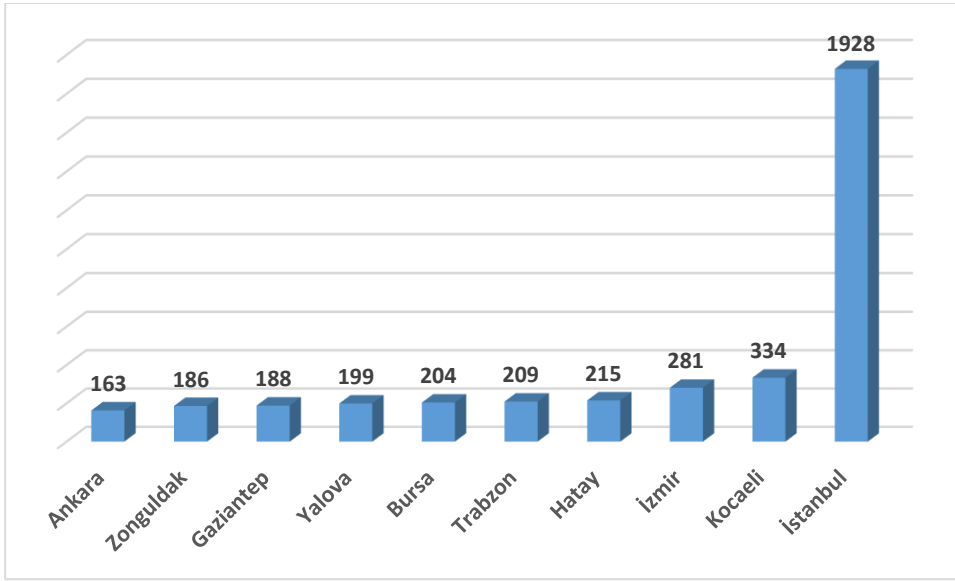
Grafik-1’de Türkiye’deki 2000 yılındaki nüfus yoğunluğu en düşük olan on il verilmiştir. Kilometrekareye düşen kişi sayısı en az olan il 13 kişi ile Tunceli’dir. Daha sonra sırasıyla Artvin, Bayburt, Sivas, Erzincan, Karaman, Ardahan, Gümüşhane, Kastamonu ve Bingöl gelmektedir.

Grafik 2: 2023 Yılı Nüfus Yoğunluğu En Düşük İller (Kişi/km²)

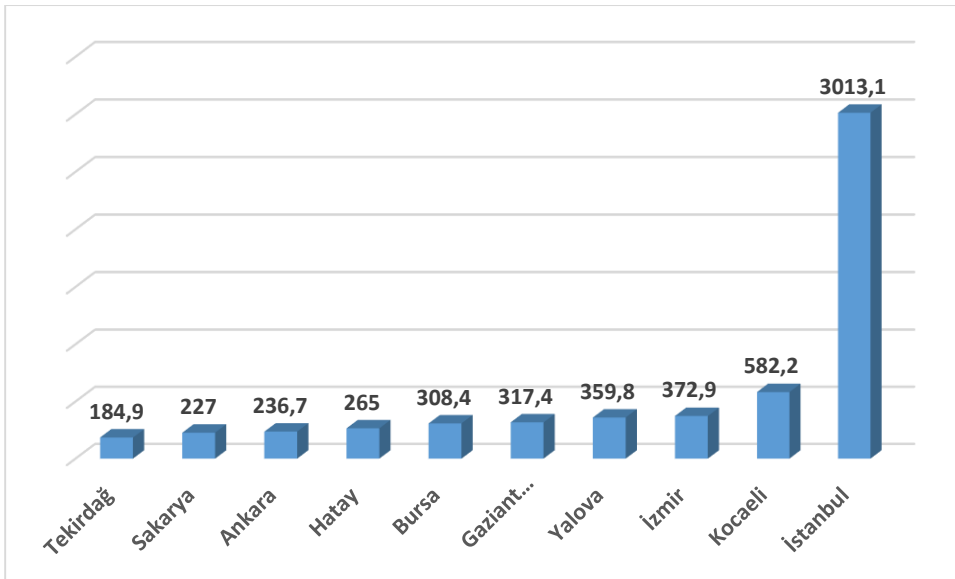
Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

Grafik-2’ye baktığımız zaman ise 2023 yılı nüfus yoğunluğu en düşük illerde yine Tunceli ilk sırada yer almaktadır. Diğer illere baktığımız zaman hemen hemen 2000 yılındaki tüm iller ilk on bir il içerisinde yer almaktadır. Çankırı, Kars ve Erzurum’un 2023 yılında nüfus yoğunluğu en düşük iller arasına girdiği görülmektedir. 2000 yılından 2023 yılına nüfus yoğunluğu bakımından en düşük iller açısından tablo büyük oranda benzerdir.

Grafik 3: 2000 Yılı Nüfus Yoğunluğu En Yüksek İller (Kişi/km²)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

Grafik-3'te 2000 yılı için nüfus yoğunluğu en yüksek on il yer almaktadır. Grafiğe baktığımızda İstanbul kilometre kareye düşen 1928 kişi ile nüfus yoğunluğu en yüksek olan ildir. İstanbul'dan sonra 334 kişiyle Kocaeli ikinci ve 281 kişi ile İzmir üçüncü sıradadır. Daha sonrada sırasıyla Hatay, Trabzon, Bursa, Yalova, Gaziantep, Zonguldak ve Ankara gelmektedir.

Grafik 4: 2023 Yılı Nüfus Yoğunluğu En Yüksek İller (Kişi/km²)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

Grafik-4'te 2023 yılında nüfus yoğunluğu en yüksek on il arasında 3013 kişiyle İstanbul birinci sırada yer almaktadır. 2000 yılına benzer şekilde Kocaeli 582 kişiyle ikinci ve 372 kişiyle İzmir üçüncü sıradadır. 2000 yılından 2023 yılına geldiğimiz zaman Zonguldak ve Trabzon ilk ondan çıkarken Tekirdağ ve Sakarya ise ilk on il içerisinde yer almıştır.

Grafik 5: 2008 ve 2023 Yılı Net Göç Hızı En Düşük İller (Binde)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

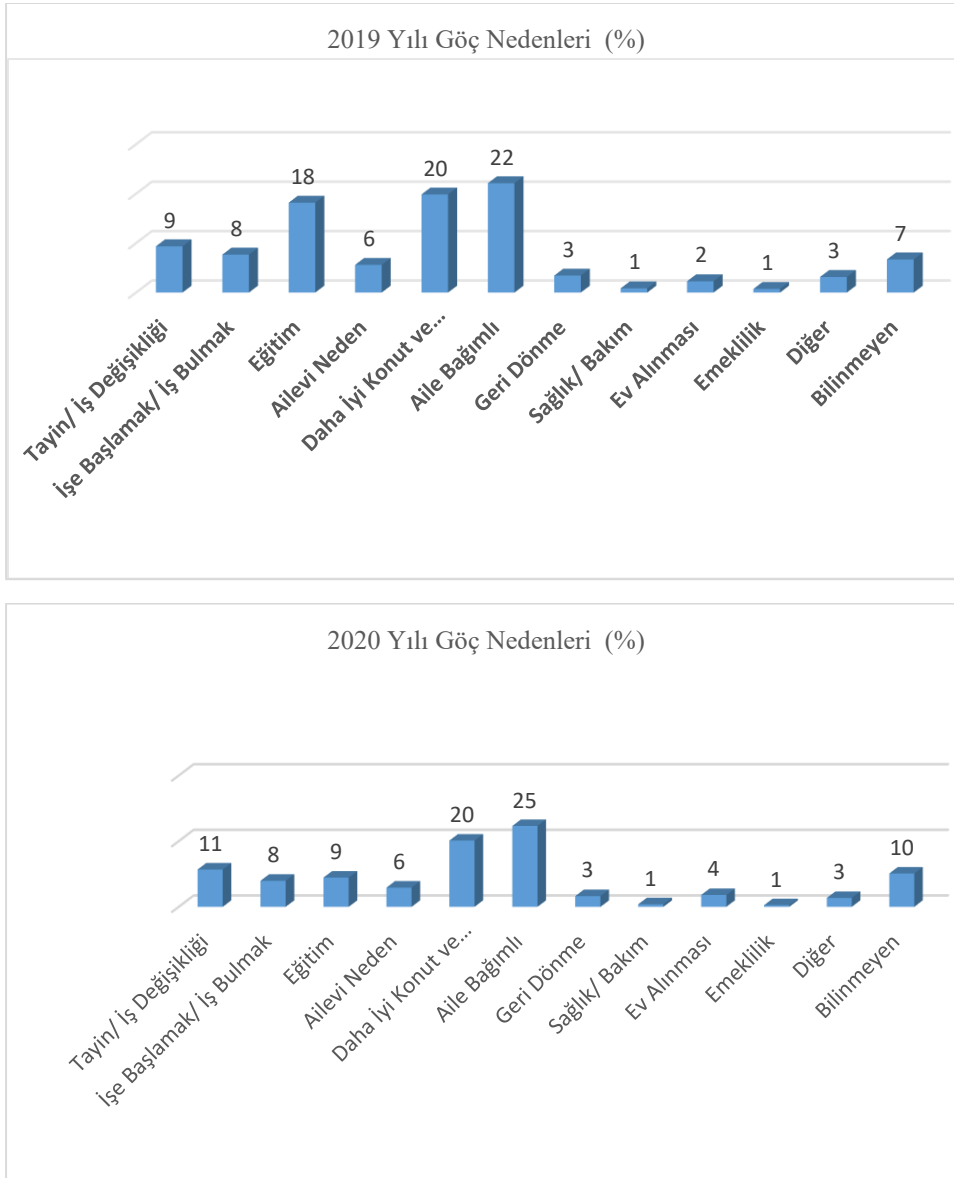
Grafik-5’e baktığımız zaman 2008 ve 2023 yıllarındaki net göç hızı en düşük yani negatif olan on il yer almaktadır. 2008 yılında Muş binde 38,42 ile ilk sırada en çok göç veren il olmuştur. Daha sonra sırasıyla Erzurum, Yozgat, Ağrı, Kars, Bitlis, Bayburt, Ardahan, İğdır ve Kırıkale’nin ilk onda yer aldığı görülmektedir. 2023 yılına gelindiği zaman en çok göç veren iller sıralamasında binde 87,8 Malatya ilk sırada iken, binde 80’ne yakın oranla Hatay, binde 40-45 civarında oranla Kahramanmaraş ve Adıyaman’ın geldiği görülmektedir. 2023 yılında en çok göç veren ya da net göç hızı negatif olan ilk dört ilin Türkiye’de 2023 yılında yaşanan 6 Şubat depreminden etkilenen illerin oluşturduğu tespit edilmiştir.

Grafik 6: 2008 ve 2023 Net Göç Hızı En Yüksek İller (Binde)

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

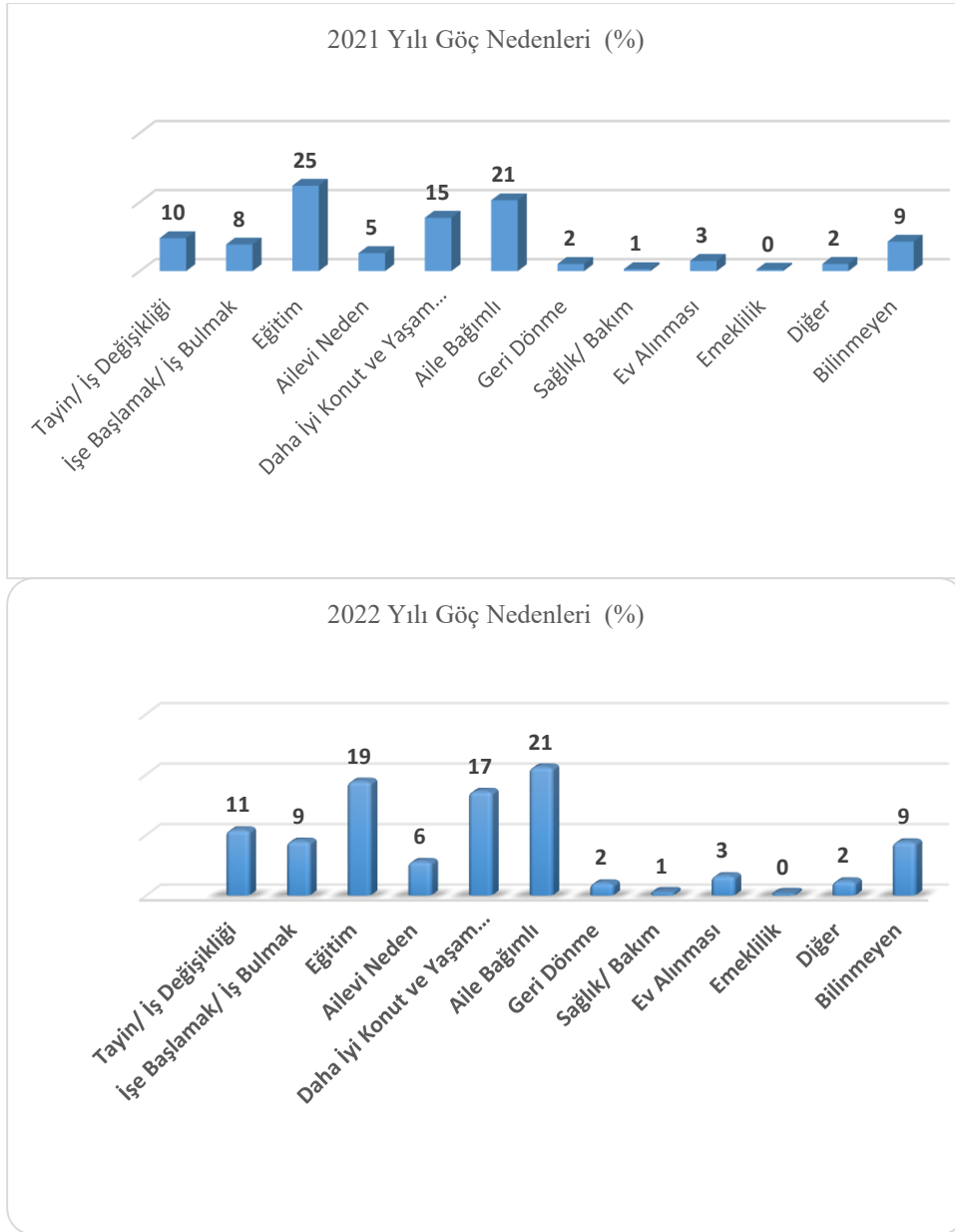
Grafi-6'da ise 2008 ve 2023 yıllarında en fazla pozitif net göç hızına sahip on il yer almaktadır. 2008 yılında Yalova binde 52,58'lik bir oranla en çok göç alan il olmuştur. Yalova'yı binde 33,19 ile Tekirdağ izlerken, Antalya (19,68), Kocaeli(15,56), Bursa(14,29), Muğla(13,93), Eskişehir(13,25), Bartın(11,36), Tunceli(9,22) ve Aydın(9,15) ilk on il içerisinde yer almaktadır. 2023 yılında Gümüşhane binde 71,86 en çok göç alan iller arasında ilk sırada yer almaktadır.

Grafik 7: 2019 ve 2020 Göç Nedenleri (%)

Kaynak: <https://nip.tuik.gov.tr>

Grafik-7’de Türkiye’de iç göçe neden olarak faktörlerin dağılımları 2019 ve 2020 yılları için verilmiştir. 2019 ve 2020 yıllarında aileye bağımlı olarak yer değiştirme Türkiye’de iç göçün en önemli nedeni olurken daha iyi bir konut ve yaşam koşullarına sahip olmak ise ikinci sırada yer almıştır. 2019 yılından eğitim %18 ile üçüncü sırada yer alırken 2020 yılında %9’luk bir oranla dördüncü sıradadır. Bu durumun 2020 yılında başlayan küresel salgın ve eğitimin uzaktan olmasına bağlı olarak gerçekleştiği düşünülebilir. Her iki yılda da en önemli ilk üç/dört neden arasında tayin/iş değişikliğinin ve yeni bir işe başlama faktörünün yerini koruduğu görülmektedir.

Grafik 8: 2021 ve 2022 Göç Nedenleri (%)

Kaynak: <https://nip.tuik.gov.tr>

Grafik-8’de 2021 ve 2022 yılları için Türkiye’deki iç göçün nedenleri yer almaktadır. 2021 yılında iç göçün en önemli nedeni eğitim iken 2022 yılında aileye bağımlı ya da bağlı olma olmuştur. Sıralamada değişiklik olsa da her iki yıl için de eğitim ve aile bağımlı olma ilk iki sırada yer alırken daha iyi bir konut ve yaşam koşullarına sahip olmak (2021: %15, 2022:%17) üçüncü sıradaki yerini korumuştur.

2.1. Ampirik Literatür

Alanda göç ya da gelir eşitsizliği üzerine yapılmış olan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak doğrudan iç göç ile gelir eşitsizliğine odaklanan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Alana yapılacak katkı ve kapsam bakımından literatür konunun sınırlarını aşmayacak şekilde incelenmiştir. İç göç hareketleri ile gelir başta olmak üzere diğer sosyal ve ekonomik faktörler arasındaki ilişkileri inceleyen (ulusal ve uluslararası) başlıca ampirik çalışmaların bulguları bu bölümde kronolojik olarak verilmiştir.

Jacobsen ve Levin (2000), Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) iç göçün ekonomik statü üzerindeki etkisini kadın ve erkekler açısından araştırmıştır. Veriler ABD nüfus sayımı bürosu tarafından yapılan Gelir ve Program Katılımı Anketi (SIPP) aracılığıyla temin edilmiştir. Kazanç, istihdam, ev/adres değişiklikleri ile diğer bazı sosyo ekonomik göstergeler dikkate alınarak analiz yapılmıştır. Hanehalkı taşınma kararı alırken karar alma sürecinde göreceli ekonomik fırsatların önemli olduğu, göç etmenin evli çift ve bekâr erkek hanelerinin kazanç yapısı üzerinde çok az etkili olduğu ancak göçün kadınlara katkı sağladığı görülmüştür.

Üçdoğruk (2002), İzmir’deki göç hareketlerinin açıklanması amacıyla çok durumlu logit model kullanarak analiz yapmıştır. İzmir büyükşehir kent merkezinde yer alan dokuz ilçedeki kişilere anket uygulanmıştır. Göç üzerinde etkili olan en önemli faktörlerin yaş ve eğitim olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra psikolojik faktörler ile gidilecek yerde yakınlarının olması da iç göç üzerinde etkili önemli faktörlerdir. Bunlar dışında İzmir’e yapılan göçler üzerinde terör faktörünün de etkili olduğu görülmüştür ancak terör ekonomik faktörlerin gerisinde yer almaktadır. Çelik, (2006), Türkiye’de iç göçleri itici ve çekici güçler yaklaşımı çerçevesinde incelemiştir. Analiz sonucunda, Türkiye’de göç hareketlerini etkileyen itici güçler tarım için toprağın yetersiz olması ve tarımdaki makineleşme olarak tespit edilmiştir.

Mberu (2006), iç göç ile hane halkı yaşam koşulları arasındaki ilişkiyi Etiyopya için incelemiştir. 1998 yılı Göç, Cinsiyet ve Sağlık Araştırması Anketi verilerini kullanarak beş bölge için çok değişkenli regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, göç ile yaşam koşulları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Tanımlayıcı analizde ülkedeki iç göçün en önemli belirleyicisinin çevresel bozulma, kıtlık ve savaşın etkisiyle oluşan hayatta kalma çabası olduğu saptanmıştır. Ayrıca hane halkı büyüklüğü arttıkça yaşam koşullarının da iyileştiği ve özellikle bu durumun on kişiden fazla haneler için daha önemli olduğu görülmüştür. Pazarlıoğlu (2007), Türkiye’de İzmir ili çerçevesinde iç göçün belirleyicilerini analiz etmiştir. İzmir’e göç etmeyi etkileyen en önemli faktörler ekonomiktir. Diğer illerden İzmir’e yapılan göçlerde yaş ve eğitimin önemli faktörler olmadığı ancak şehir içindeki göçlerde yaşın önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Ha, vd. (2009), Çin’deki yaklaşık yüz köy verisiyle 1997-2006 dönemi için panel veri analizi yapmıştır. Araştırmadaki temel amaç, kırsaldan kente göçün, göç veren bölgelerdeki gelir eşitsizliği ve cinsiyetler arası ücret farklılıkları üzerindeki etkisini tespit etmektedir. İç göçün başlangıçta gelir eşitsizliği ve cinsiyete dayalı ücret farklılıkları üzerinde artırıcı etkiye sahip olduğu ancak zaman içerisinde bu etkinin olumlu bir şekle dönüştüğü görülmüştür.

Hierro ve Maza (2010), İspanya için 1996-2005 dönemine ait il verileri kullanarak iç göçün gelir yakınsaması üzerindeki etkisi incelemiştir. Birkaç aşamada yapılan analiz sonuçlarına göre iç göçün gelir yakınsama hipotezi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Yabancı doğumlu kişilerin ülke içi göçünün kişi başına düşen gelir farklılıklarının azaltılması konusunda olumlu ancak zayıf bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca zayıf olan bu etkinin gelecek yıllarda önemli bir role sahip olma olasılığının olmadığı da öngörülmüştür.

Bahar ve Bingöl (2010), Türkiye’de iç göçün işgücü piyasaları üzerindeki etkisini 2000 yılındaki verileri kullanarak karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye’de iç göçün sektörel geçişlerde pozitif bir katkı yapmasına karşın göç edilen bölgeler açısından istihdamı ve işsizliği negatif etkilediği görülmüştür. Bülbül ve Köse (2010), Türkiye’de bölgelerarası göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelemiştir. İncelenen 12 bölge bağlamında elde edilen sonuçlara baktığımızda bölgelerin birbirinden anlamlı şekilde ayrıştığı tespit edilmiştir. Batı Marmara, Doğu Marmara ile Batı Anadolu Bölgeleri’nin birbirlerine yakınsama göstermesine karşın İstanbul ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgeleri ise anlamlı şekilde diğerlerinden farklılaşmıştır. Böylece sosyal ve ekonomik göstergeler aracılığıyla bölgeler arası mekânsal farklılaşmaların olduğu tespit edilmiştir.

Zhu ve Luo (2010), 2002 hane anketi verileri kapsamında Çin'in Hubei eyaletindeki 42 köyde yer alan 1208 hane dikkate alınarak kırsaldan kente göçün, kırsal yoksulluk ve eşitsizlik üzerindeki etkisini araştırmıştır. Üç aşamada gerçekleştirilen çalışmada, tarım sektöründe iş gücü bakımından daha düşük marjinal verimliliğe sahip bireylere alternatif sunan göçün kırsal gelirden artış sağladığı görülmüştür. Tarım ve tarım dışı faaliyetlerde daha yüksek getiri bekleyen çiftçiler kırsalda kalırken kentlerde tarım dışı sektörlerde daha yüksek getiri bekleyenler ise göç etmeyi tercih etmişlerdir. Arazi arzındaki sınırlılık karşısında hanelerin göç etme olasılığı yükselmektedir. Ayrıca daha yoksul haneler göçten orantısız bir şekilde yararlanmaktadır. Dolayısıyla göçün kırsal gelir üzerinde eşitlikçi bir etki yaptığı tespit edilmiştir.

Uysal ve Aktaş (2011), Türkiye'deki iç göçler üzerindeki etkili olan faktörleri sıralı regresyon analizi ile araştırmıştır. İç göç üzerindeki önemli faktörlerin gelir ve sanayileşme sürecindeki ekonomik sorunlar olduğu görülmüştür. Kırdar ve Saraçoğlu (2012), iç göç, bölgesel yakınsama sorunu ve ekonomik büyüme ilişkisini Türkiye için incelemiştir. 1975-2000 dönemi kapsayan 67 ile ait verilerin kullanıldığı yakınsama analizinde ilgili dönem için ilk etapta kişi başı gelir bakımından iller arasında mutlak ıraksama tespit edilmiştir. İkinci olarak illerin bölgesel ve sektörel farklılıklar ayrıştırılarak yapılan koşullu yakınsama analizine göre iller arasında bir yakınsamanın varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca tespit edilen bu koşullu yakınsama üzerinde iç göçün herhangi bir etkisi tespit edilememiştir. Yakar (2013), Türkiye'de iller arası göçü 2007-2012 dönemi için regresyon analizi ile incelemiştir. Sosyal ekonomik gelişmişlik araştırması değerleri arasındaki ilişki dikkate alınarak yapılan analizde bu değerlerin illerin göç vermesinden daha çok göç alması üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Brauw, vd. (2013), Etiyopya'da iç göçün refah üzerindeki etkisi panel verileri ile analiz etmiştir. On sekiz yerel yerleşim biriminden toplanan Etiyopya Kırsal Hane Halkı Anketi verileri kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, göçün temel belirleyicisinin istihdam olduğu görülmüştür. Göçmenlerin gıda ve gıda dışı tüketimleri bakımından birçok alanda refahının arttığı da saptanmıştır.

Çatalbaş ve Yarar (2015), Türkiye'de iç göçün belirleyicilerini panel veri analizi yöntemi ile saptamaya çalışmıştır. 2008-2012 dönemini kapsayan veri seti ile yapılan analiz sonuçlarına göre, bölgelerin sanayi bakımından gelişmiş olması iç göçü artırırken enflasyon, istihdam ve güvenlik faktörlerinin iç göç üzerinde negatif etkisi olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada iç göçün işsizlik oranlarının düşük ve istihdam oranlarının yüksek olmasının bölgeler arası göçü daima artıran faktörler olmadığı ortaya konulmuştur. Çiftçi ve Şengezer (2015), Türkiye'de iç göç ile sosyo-ekonomik gelişmişlik ilişkisini bölgeler açısından incelemiştir. Yapılan diskriminant analizi sonuçlarına göre, bölgeler arası gelişme düzeyinin farklı olması iç göç için etkili ancak baskın olmayan bir faktördür. Ayrıca yapılan diğer bir analiz sonucunda gidilen bölgedeki hemşehri varlığının iç göç üzerinde o bölgenin ekonomik olanaklarından daha fazla etkili olduğu tespit edilmiştir.

Çelikay (2016), Türkiye'de iç göç ile işsizlik arasındaki nedensellik ilişkisini panel veri analizi ile test etmiştir. 2008-2015 dönemini kapsayan veri setinin kullanıldığı analiz sonuçlarına göre; uzun dönemde iç göç ve işsizlik arasında eşbütünlük ilişkisinin varlığı saptanmıştır. Ayrıca nedensellik ilişkisi sadece işsizlik oranından göçe doğru gerçekleşmiştir. Albayrak ve Abdioğlu (2017), 2015 yılı verilerini kullanarak Türkiye'de iç göç üzerinde etkili olan sosyal, ekonomik, demografik ve kültürel faktörleri araştırmıştır. Temel bileşenler regresyon analizi yapılmıştır. Temel bileşen analizi sonuçlarına göre, Türkiye'de iç göçe sebep olan başlıca faktörler sırasıyla; ekonomik faktörler, eğitim, sağlık, altyapı ve kent huzuru olarak tespit edilmiştir. Tatoğlu (2017), Türkiye'de net göç hızını etkileyen ve net göç hızı üzerinde etkili olan faktörleri 2008-2014 dönemi için 12 bölgeyi kapsayacak şekilde araştırmıştır. Üniversite sayısı, evlilik sayısı, traktör sayısı, uçak iniş-kalkış sayısı net göçü azaltırken boşanma sayısı, sinema salonu sayısı ve nüfus artışı net göç hızını artırmaktadır. Elde edilen bu sonuçların bölgelerde açılan üniversite sayıları ve oluşun/oluşması

muhtemel iş olanakları ile yakından ilgili olduğu düşünülebilir. Özellikle eğitim ve istihdamın net göç hızı üzerinde önemli bir etki oluşturduğu açıktır.

Hua ve Yin (2017), Çin’de iç göç kararının kırsal alandaki gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi incelenmiştir. Veriler 1999-2004 yıllarını kapsayan Bölgesel Yoksulluk İzleme Anketi’nden alınmıştır. Kırsal alandaki iç göç kararının ve ev üretiminin kırsal gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi analiz eden bu çalışmada; göç edenlerin yerel olarak iş bulmaları (ev üretimine geçmeleri) halinde elde edecekleri gelir göç etmeleri durumundan daha fazladır. Dolayısıyla iç göç kırsal alanda hane halkı için en uygun seçenek değildir.

Kollamparambil (2017), Güney Afrika için göç edilen bölgeler bakımından iç göçün bölgesel bireysel gelir eşitsizliğine etkisini araştırmıştır. 2008, 2012 ve 2014 yıllarına ait Ulusal Gelir Dinamiği Anketi (NIDS) verileri kapsamında Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi (GMM) kullanılmıştır. İşgücü piyasasına odaklanan ve üç sektörlü geliştirilen bir model ile yapılan analiz sonucunda; göçün göçmenler arasındaki işsizliği azalttığı ancak göç edenlerin göç etmeyenlere göre de daha yüksek işsizlik oranlarına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca kentlerdeki gelir eşitsizliğinin kırsal alanlardan olan göçün bir sonucu olduğu da tespit edilmiştir.

Khoirunurrofik (2019), Endonezya’daki iç göç hareketlerinin belirleyicilerini ve ekonomik değişkenlerin iç göç üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Merkezi İstatistik Bürosu (BPS) tarafından sağlanan 1990, 2000 ve 2010 yıllarına ait nüfus sayımı verileri kullanılmıştır. Çekim modeli ile yapılan analizde artan gelir eşitsizliğinin iç göçü azalttığı tespit edilmiştir. Ayrıca insanların hedef bölgedeki çekici faktörlerden daha çok mevcut konumdaki itici faktörlere bağlı olarak göç ettiği görülmüştür. Gürbüz ve Karabulut (2018), kırsal göç üzerinde etkili olan faktörleri hiyerarşik kümeleme ve regresyon analizi ile Türkiye için araştırmıştır. Analizde, sosyal ve ekonomik faktörlerin kırsal göç üzerinde etkili olduğu ve şehirlerin göç çekici veya itici özelliklerinin etkisinin varlığı saptanmıştır. Özdemir (2018), Türkiye’de iç göçün belirleyicilerinin tespiti için 2008-2016 dönemine ait verileri kullanarak panel veri analizi uygulamıştır. Uygulama sonucunda; kişi başına düşen elektrik tüketimi, eğitim ve kentleşme iç göçü pozitif yönde etkilerken terör sorunu ise negatif etkilemektedir. Ayrıca göç eden insanların enflasyon ve işsizlik gibi faktörlerden bağımsız hareket ettikleri de diğer bir sonuç olarak tespit edilmiştir.

Özyılmaz, vd. (2019), uluslararası göçmen havalelerinin gelir eşitsizliğine etkisini Türkiye için araştırmıştır. 1984-2015 dönemi verileri kullanılarak göçmen havaleleri, ekonomik büyüme ve doğrudan yabancı yatırımlarının gelir eşitsizliğine etkisi ARDL sınır testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgularda, doğrudan yabancı yatırımlar istatistiksel olarak anlamsız çıkmıştır. Diğer sonuçlarda ise; uzun dönemde göçmen havaleleri gelir eşitsizliğini artırırken ekonomik büyümenin gelir eşitsizliğini azaltıcı etki yaptığı saptanmıştır.

Bayraktar ve Özyılmaz (2019), Türkiye’de iç göç ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 2008-2017 dönemi verileri ile incelemiştir. Havuzlanmış En Küçük Kareler, Sabit Etkiler ve Rassal Etkiler Modelleri kullanılarak yapılan analiz sonucunda, iç göçün ekonomik büyümeyi artırdığı saptanmıştır. Ayrıca modele dâhil edilen eğitim, kamu harcamaları, istihdam ve dışa açıklık değişkenlerinin de ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Piyapromdee (2021), ABD’de göçün ücretler, iç göç ve refah düzeyi üzerindeki etkisini incelemiştir. ABD Nüfus Sayımı Verileri ve Amerikan Toplum Anketi (ACS) Verileri kullanılarak mekânsal denge modeli ile tahmin yapılmıştır. Beceriye dayalı bir göç politikasının düşük becerili kişiler için refahta iyileşmelere yol açtığı ancak yüksek becerili kimseler için refah kayıplar oluşturduğu saptanmıştır. Göçmen sayısındaki artışın yerleşik kimselerin ücretleri üzerinde etkisi oldukça sınırlı iken daha önceki göçmeler için bu etkinin çok daha fazla olduğu görülmüştür. Refahta yaşanan kayıplarının büyük bir kısmının da konut maliyetlerinden kaynaklandığı diğer bir tespittir.

Tiwari, vd. (2022), Hindistan'daki mevsimsel ve kalıcı göçün kırsal eşitsizlikler üzerindeki etkisi araştırmıştır. Hindistan İnsani Gelişim Anketi Verileri kullanılarak üç aşamalı bir yöntem ile ampirik tahminler yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, mevsimsel göçe daha iyi durumdaki göçmenler katılırken kalıcı göçün ise toplumun en yoksul kesimlerince hayatta kalmak amacıyla benimsendiği görülmüştür. Hem mevsimsel hem de kalıcı göç grup içi ve gruplar arası eşitsizlikleri iyileştirici etki yaparken mevsimsel göçün daha çok en yoksulların yararına olduğu tespit edilmiştir.

2.2. Yöntem ve Veriler

Çalışmada, değişkenlerin birden fazla değer aldıkları durumlarda sınıflandırma ve kategorilere ayırma aşamalarında etkin sonuçlar verdiği için lojistik regresyon tercih edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ikili değerler verilerek model oluşturulmuş gerçekleşme olasılıkları üzerinden yorumlar yapılmıştır.

Değişkenler için birden fazla kategori ve sürekli olma durumları mevcut iken normallik koşulu yerine gelemez. Böyle bir durumda kategorik değişkenler var olması ile bağımsız değişkenlerin dağılımında varsayım ortaya koymayan lojistik regresyon önerilmektedir. Kategorik değişkenlerin modellenmesi ve analizi için en önemli ve uygun yöntem lojistik regresyon olup sosyal bilimler ve diğer bilim dallarında sıklıkla tercih edilmektedir (Sharma, 1996 & Agresti, 2002). Logit (lojistik) ve probit modeller eğer uygun dönüşümler uygulanırsa doğrusal bir yapıya geçebilirler. Bu iki modelin tek farkı fonksiyonların yer aldığı denklemler olup onun dışında oldukça benzerlerdir. İkili değerler alan lojistik regresyon, herhangi bir şeyin gerçekleşmesi ihtimali üzerinden diğer değişkenlerin ne yönde etkilendiklerini belirlememize imkân vermektedir (Gujarati, 2004; Long & Freese, 2006).

Aslında temel olarak tüm regresyon modelleri doğrusal değildir. Dolayısıyla regresyon modelleri için doğrusal olan ve doğrusal olmayan modeller olarak bir ayırım yapmamız söz konusudur. Kurulan regresyon modellerinin bir kısmı doğrusal görünmese dahi kendiliğinden doğrusal olma olasılığı taşımaktadır. Kendiliğinden doğrusal olma ihtimali taşıyan bu modeller eğer uygun dönüşüm yöntemleri seçilirse doğrusal bir yapıya sahip olacaklardır. Aşağıda yer alan dönüşüm denklemlerindeki; z_i $-\infty$ ile $+\infty$ arasında ve p_i ise 0 ile 1 arasında değişen değerleri gösterir (Gujarati, 2004).

1. denklem başarılı olma (p_i) olasılığının lojistik dönüşümü iken x 'lerin bağımsız değişkenleri temsil eden Logit model, 2. denklemde oluşturulmuştur.

- $\text{logit}(p_1)$; p olasılığının lojistik dönüşümü
- p_i ; bağımlı değişkenin 1 değerini alma ihtimalidir.
- $1 - p_i$; bağımlı değişkenin 0 değerini alma ihtimalidir.
- x_i ; bağımsız değişkenleri ve "k" da bağımsız değişken adedini ifade eder.

$$\text{Logit}(p_1) = \log\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) \quad (1)$$

$$\text{Log}\left(\frac{p_i}{1-p_i}\right) = Z_i = \sum_{k=0}^p \beta_k x_{ik} \quad (2)$$

Tablo 2: Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Türü	Kodu	Açıklaması
Bağımlı Değişken	NGH	Net Göç Hızı (%)
Bağımsız Değişkenler	Gini	Gini Değerleri
	ISTHDM	İstihdam oranı (%)
	İÖM	İlköğretim mezunu oranı (%)
	ORTM	Ortaokul veya dengi mezunu oranı (%)
	LSM	Lise veya dengi mezunu oranı (%)
	YOM	Yüksekokul veya fakülte mezunu oranı (%)
	DOM	Doktora mezunu oranı (%)
	OHB	Ortalama hane büyüklüğü
İKTO	İşgücüne katılım oranı (%)	

2022 yılına ait tüm veriler İBBS2(26 Bölge) için TÜİK’ten temin edilmiştir.

Tablo-2’de modelde yer alan değişkenlere ait kısaltmalar ve açıklamaları verilmiştir. İlgili değişkenlerin değerleri 2022 yılı için Türkiye’deki İBBS2(26 Bölge) sınıflandırmasına göre TÜİK veri tabanından temin edilmiştir. Bağımlı değişken olan net göç hızına ve diğer değişkenlere ikili değerler atanmıştır. Net göç hızının pozitif olması durumunda “1” değeri verilirken negatif net göç hızı da “0” olarak kodlanmıştır. Benzer şekilde ortalama hane büyüklüğü 3’ten büyük ise “1” değilse “0” değeri, istihdam ve işgücüne katılım oranı %50’den fazla ise “1” değilse “0” olarak kodlanmıştır.

2.3. Bulgular

Tablo 3: Model Tahmin Sonuçları

NGH	Odds Ratio	Std. Err.	z	P>z
Gini	1.12e+32	3.30e+33	18660	0.012
ISTHDM	.928501	.0291482	-2.36	0.018
İÖM	1.000424	.0001472	32174	0.004
ORTM	.9998055	.000068	-2.86	0.004
LSM	1000034	.0000348	0.99	0.323
YOM	1000163	.0001229	12055	0.184
DOM	.9989679	.0016404	-0.63	0.529
OHB	.008664	.0285566	-1.44	0.150
İKTO	.1181441	.2097666	-1.20	0.229
_cons	2.92e-09	2.42e-08	-2.36	0.018
Gözlem Sayısı	27			
Pseudo -R2	0.71			
Wald chi2- (p)	18.76	Prob > chi2		0.003
ROC				98
Correctly Classified				89

ROC (Receiver Operating Characteristic) Analizi, sınıflandırma tablosu, Pearson-chi2 testleri ile modelin ve analizin güvenilirliği test edilmiştir. Tablo-3’te yer alan sonuçlara baktığımız zaman Wald-chi2 olasılık değeri model açısından %5 düzeyinde anlamlıdır. Model için hesaplanan, ROC analizi değeri %98, sınıflandırma tablosu değeri %89 ve Pearson-chi2 testi olasılık katsayısının

($p > 0.05$) %5'ten büyük olduğu görülmektedir. Bunlarda dışında varyans-kovaryans değerleri hesaplaması ile tahminlerde sapmaya yol açacak herhangi çoklu doğrusal bağlantı bulunmadığı görülmüştür.

Türkiye'de iç göç ve gelir eşitsizliği ilişkisinin tespitine dair yapılan analiz sonuçları tablo-3'te yer almaktadır. Türkiye'de iç göç üzerinde etkili olan faktörlere baktığımız zaman; Gini, istihdam oranı, ilköğretim mezun oranı ile ortaokul veya dengi mezunu oranı değişkenleri %1 düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır. Buna karşın, lise veya dengi mezunu oranı, yüksekokul veya fakülte mezunu oranı, doktora mezunu oranı, işgücüne katılım oranı ve ortalama hane büyüklüğü değişkenleri ise istatikselsel olarak anlamsızdır. Değişkenlerin etkilerinin de aynı yönde olmadıkları görülmektedir. Gelir eşitsizliği ve ilköğretim mezun olmak net göç hızını artırırken istihdam oranı ve ortaöğretim mezunu olmak değişkenlerinin net göç hızını azalttığı görülmektedir. İstatikselsel olarak anlamsız olmasına rağmen ortalama hane büyüklüğü, işgücüne katılım oranı ve doktora mezuniyeti değişkenlerinin de net göç hızı üzerinde negatif etkiye sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'de bölgesel Gini katsayı değerini artmasının net göç hızının pozitif olma olasılığını 1,12 kat artırdığı tespit edilmiştir. Buna karşın istihdam oranının artmasının da net göç hızının pozitif olma olasılığını 0,98 kat azalttığı görülmektedir. İlköğretim mezunu olmak net göç hızının pozitif olma olasılığını 1 kat artırırken ortaokul veya dengi mezunu olmanın da net göç hızının pozitif olma olasılığını neredeyse aynı düzeyde azalttığı görülmektedir.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Birçok ülkede ekonomik ve sosyal gelişimin bir sonucu olarak oluşan iç göçün nedenleri birden fazla olmakla birlikte en etkili olan faktörün ise ekonomik nedenler olduğu düşünülmektedir. Ancak bireyler zaman zaman ekonomik kaygılar dışında aile, eğitim, sağlık gibi farklı nedenlerden dolayı da şehir değiştirmektedirler. Türkiye'de iç göç ile gelir eşitsizliği ilişkisinin incelendiği çalışmanın ampirik bulguları artan gelir eşitsizliğinin net göç hızını da artırdığını göstermektedir. Türkiye'de gelir eşitsizliğinde meydana gelen artışların net göç hızının pozitif olma olasılığının 1,12 kat artırdığı görülürken istihdam oranındaki artışın ülke içindeki göç üzerinde azaltıcı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunu olmak göç üzerinde artırıcı bir etkiye sahip iken ortaöğretim mezunu olmak göçü azaltıcı bir role sahiptir. İstatistiki olarak anlamlı olmamalarına rağmen ortalama hane büyüklüğünün ve işgücüne katılım oranının göç üzerinde azaltıcı bir etki oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bireylerin gelirden yeterli ya da eşit şekilde pay alamamaları durumunda buldukları şehirden başka bir şehre göç etmeleri beklenen bir durumdur. Çalışmanın bulguları, Üçdoğru (2002), Pazarlıoğlu (2007), Uysal ve Aktaş (2007), Albayrak ve Abdioğlu (2017) ile uyumludur. Uysal ve Aktaş (2007) doğrudan gelir üzerine bulgulara sahip iken diğer çalışmalar daha çok ekonomik faktörler çerçevesinde analiz ve bulgulara sahiptir. Çalışmada elde edilen diğer bir bulgu olarak istihdamın göç üzerinde azaltıcı bir etkiye sahip olması Çatalbaş ve Yazar'ın (2015) bulguları ile uyumludur. Çelikay (2016), işsizlikten göçe doğru bir nedenselliğin var olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu sonuç çalışmada yer alan işgücüne katılım oranının artmasının iç göç üzerinde negatif etkiye yol açması sonucu ile uyumludur. Tatoğlu (2017) ve Özdemir (2018) ile benzer şekilde şiddeti ve etki yönü bakımından bağımsız olarak eğitimin iç göç üzerinde önemli etkilere sahip olduğu çalışmada tespit edilmiştir.

Türkiye'deki İBBS2 (26 Bölge) sınıflandırması dikkate alınarak iç göç ve gelir eşitsizliği ilişkisinin tespitini inceleyen bu çalışmada; gelir ve gelir eşitsizliğinin ülke içerisindeki göç hareketleri üzerinde önemli bir role sahip olduğu saptanmıştır. İnsanların daha yüksek gelir, daha fazla sosyal imkânlar ve en nihayetinde yüksek bir refaha ulaşma amacı ile hareket etmeleri doğaldır. Gelir dışında istihdamın, işgücüne katılım oranının, hane büyüklüğünün ve eğitim seviyesinin de iç göç üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu faktörler arasında istatistiki olarak

anamlı çıkmayanlar da olup ancak bu ilişkiler iktisat teorisi açısından anlamlı olarak değerlendirilmektedir.

Gelirin meydana getirilmesi kadar eşit dağılımı da son derece önemlidir. Gerek ülke geneli gerekse bölgeler dikkate alındığı zaman gelir eşitsizliği önemli bir inceleme alanıdır. Bireyler eğer gelirden arzu ettikleri payı alamazlarsa ya da eşit pay alamadıklarını düşündükleri zaman yer değiştirmek isteyeceklerdir. İlk zamanlar gelişen şehir ve bölgeler için olumlu bir etkisi olan bu durumun zaman içinde ters etkisinin de var olduğu görülecektir. Bu nedenle bölgeler ve kentler arasında ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin derin olmaması gerekmektedir. Aksi halde nüfusun yığılması göç edilen kentleri de ekonomik ve sosyal olarak tahrip edecektir. Politika yapımcılar için sürdürülebilir ve dengeli bir ekonominin oluşturulmasına odaklanıldığında bölgesel ve yerel birimlerin kalkınmasına destek verilmesi bu noktada önem taşımaktadır. Bölgeler arası gelir eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik istihdam olanaklarının da artırılması gereklidir. Bölgelere özgü faaliyet alanlarındaki yeni iş imkânlarının oluşturulmasının iç göçü azaltmada etkili olacağı öngörülmektedir. İş olanaklarının artışı ile istihdam düzeyi de artacak ülkedeki gelire ve işsizliğe dayalı nüfus hareketleri azalacaktır. Ayrıca ekonomik gelişme ile birlikte eğitim, sağlık ve diğer sosyal yaşam alanlarında da gelişim yaşanması muhtemeldir.

Türkiye’deki İBBS2(26 Bölge) sınıflandırması kapsamındaki verilerin kullanılması çalışmanın sınırlılığıdır. Türkiye’deki her bir ile ait gelir eşitsizliği verilerinin temin edilmesi ya da oluşturulması durumunda farklı bakış açıları ile yeni analizler yapılabilir. Analizlerden elde edilen bulguların daha mikro düzeyde oluşturulacak olan politikalar açısından da önem taşıması beklenmektedir.

Kaynakça

- Agresti, A. (2002). *Categorical data analysis*. Canada: John Wiley & Sons Inc.
- Albayrak, N. ve Abdioğlu, Z. (2017). Türkiye’de iç göçü etkileyen faktörlerin analizi. *Researcher: Social Science Studies*, 5(3), 293-309.
- Bahar, O. ve Bingöl, F. K. (2010). Türkiye’de iç göç hareketlerinin istihdam ve işgücü piyasalarına etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 43-61.
- Bayraktar, Y. ve Özyılmaz, A. (2019). Türkiye’de iç göç ve ekonomik büyüme. *İş ve Hayat*, 5(9), 100-111.
- Brian, K. (2015). *OECD insights income inequality the gap between rich and poor: the gap between rich and poor*, OECD Publishing.
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Çatalbaş, G. K. ve Yazar, Ö. (2015). Türkiye’deki bölgeler arası iç göçü etkileyen faktörlerin panel veri analizi ile belirlenmesi. *Alphanumeric Journal*, 3(1), 99-117.
- Çelik, F. (2006). İç göçlerin itici ve çekici güçler yaklaşımı ile analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- Çelikay, F. (2016). Türkiye’de iç göçler ile işsizlik arasındaki nedensellik ilişkisi. 2nd *International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment - UUBK’2016*.
- Çiftçi, M. ve Şengezer, B. (2015). Relation between internal migration and socioeconomic development with inter-regional inequality perspective: a case study from Turkey. *Sigma*, 6(1), 29-40.

- de Brauw, A., Mueller, V. ve Woldehanna, T. (2013). Does internal migration improve overall well-being in Ethiopia. *Ethiopia Strategy Support Program II*, 55. Etiyopya: Ethiopian Development Research Institute.
- Gujarati, D. N. (2004). *Basic econometrics*. New York: The Mc-Graw Hill.
- Gürbüz, M. ve Karabulut, M. (2008). Kırsal göçler ile sosyo-ekonomik özellikler arasındaki ilişkilerin analizi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 50, 37-60.
- Ha, W., Yi, J. ve Zhang, J. (2009). *Internal migration and income inequality in China: Evidence from village panel data*. United Nations Development Programme Human Development Research Paper 2009/27.
- Hierro, M. ve Maza, A. (2010). Per capita income convergence and internal migration in Spain: Are foreign-born migrants playing an important role?. *Papers in Regional Science*, 89(1), 89-107.
- Hua, Y. ve Yin, Z. (2017). Internal migration decision and rural income inequality: a counterfactual-based Gini decomposition analysis. *Emerging Markets Finance and Trade*, 53(5), 1093-1106.
- IOM. (2009). Uluslararası Göç Örgütü, *Göç terimleri sözlüğü*, 2. Baskı. Cenevre: IOM.
- Jacobsen, J. P. ve Levin, L. M. (2000). The effects of internal migration on the relative economic status of women and men. *The Journal of Socio-Economics*, 29(3), 291-304.
- Khoirunurrofik, K. (2019). Economic inequality, regional development, and internal migration in Indonesia. *Economics and Finance in Indonesia*, 65(1), 4.
- Kırdar, M. G. ve Saracoğlu, D.Ş. (2012). İç göç, bölgesel yakınsama sorunu ve ekonomik büyüme: Türkiye örneği (No. 2012/75). *Discussion Paper. Turkish Economic Association*, Ankara.
- Kok, P. (1999). The definition of migration and its application: Making sense of recent South African census and survey data. *Southern African Journal of Demography*, 7(1), 19-30.
- Kollamparambil, U. (2017). Impact of internal in-migration on income inequality in receiving areas: A district level study of South Africa. *The Journal of Development Studies*, 53(12), 2145-2163.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3, 47-57.
- Long, S. J. & Freese, J. (2006). *Regression models for categorical dependent variables using Stata*. Stata press.
- Mberu, B. U. (2006). Internal migration and household living conditions in Ethiopia. *Demographic Research*, 14, 509-540.
- Mckay, A. (2002). Defining and measuring inequality. *Overseas Development Institute. Briefing Paper, No-1,1-3*.
- Özdemir, D. (2018). Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin belirleyicileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(3), 1337-1349.
- Özyılmaz, A., Bayraktar, Y. ve Toprak, M. (2019). Uluslararası göçmen havalelerinin gelir eşitsizliği üzerine etkisi: Türkiye üzerine ampirik bir analiz. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8(4), 297-310.
- Pazarlıoğlu, M. V. (2007). İzmir örneğinde iç göçün ekonometrik analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 121-135.

- Peterson, W. (1958). A general typology of migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Piyapromdee, S. (2021). The impact of immigration on wages, internal migration, and welfare. *The Review of Economic Studies*, 88(1), 406-453.
- Rycroft, R. S. (2014). *The Economics of inequality, discrimination, poverty and mobility*. New York: Routledge.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, (2001). *Gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadele*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Sen, Aç (1997). *On economic inequality*. Oxford: Oxford University Press Catalogue.
- Sharma, S. (1996). *Applied multivariate techniques*. Canada: John Wiley & Sons Inc.,
- Tiwari, C., Bhattacharjee, S., Sethi, P. ve Chakrabarti, D. (2022). Internal migration and rural inequalities in India. *Population Research and Policy Review*, 41(4), 1673-1698.
- TÜİK, (2024). Göç nedenleri, <https://nip.tuik.gov.tr/>. 01.04.2024
- TÜİK, (2024). Net göç hızı, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr.01.04.2024>.
- TÜİK, (2024). Türkiye’de nüfusun değişimi, <https://nip.tuik.gov.tr/>. 01.04.2024
- TÜİK, (2024). Nüfus yoğunluğu, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=n%C3%BCfus.01.04.2024>.
- Uysal, M. ve Aktaş, S. (2011). Sıralı regresyon analizi ile Türkiye’deki iç göçleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 191-200.
- Yakar, M. (2013). Türkiye’de iller arası net göçlerle sosyo-ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkinin coğrafi ağırlıklı regresyon ile analizi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 22(1), 27-44.
- Zhu, N., & Luo, X. (2010). The impact of migration on rural poverty and inequality: a case study in China. *Agricultural Economics*, 41(2), 191-204.